

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

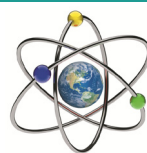

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 234 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA CHET TILI O'QITUVCHILARI VA TALABALAR O'RTASIDAGI INTERAKTSIYANING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI VA INNOVATSION MEXANIZMLARI

Eshonqulova Umida Xolmirzayevna

Turon universiteti 2 kurs magistr talabasi (nemis tili yo'nalishi)

Annotatsiya: Mazkur maqolada raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi hamda uni ta'minlovchi innovatsion mexanizmlar ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida raqamli platformalar, onlayn kommunikatsiya vositalari va masofaviy ta'lim texnologiyalarining chet tilini o'rganish jarayoniga ta'siri o'rganildi. Raqamli interaktsiya vositalarining talabalar nutqiy faolligini oshirish, individual ta'lim trayektoriyasini qo'llab-quvvatlash va autentik til muhitini yaratishdagi imkoniyatlari ilmiy asoslab berildi. Shuningdek, sinxron va asinxron muloqot shakllarining o'quv jarayonidagi didaktik roli ochib berildi. Tadqiqot natijalari raqamli ta'lim muhitida samarali interaktsiyani tashkil etish chet tilini o'qitish sifatini oshirishini ko'rsatadi hamda innovatsion pedagogik mexanizmlarni joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim muhiti, onlayn interaktsiya, chet tilini o'qitish, pedagogik samaradorlik, innovatsion texnologiyalar, masofaviy ta'lim, sinxron va asinxron muloqot, kommunikativ kompetensiya.

Abstract: This article analyzes the pedagogical effectiveness of interaction between foreign language teachers and students in a digital learning environment, as well as the innovative mechanisms that ensure such interaction, from theoretical and practical perspectives. The study examines the impact of digital platforms, online communication tools, and distance learning technologies on the process of foreign language acquisition. It is substantiated that digital interaction tools enhance students' communicative activity, support individualized learning trajectories, and contribute to the creation of an authentic language environment. In addition, the role of synchronous and asynchronous communication formats in the learning process is revealed. The research findings demonstrate that organizing effective interaction in a digital learning environment improves the quality of foreign language teaching and provides practical recommendations for implementing innovative pedagogical mechanisms.

Key words: digital learning environment, online interaction, foreign language teaching, pedagogical effectiveness, innovative technologies, distance education, synchronous and asynchronous communication, communicative competence.

Аннотация: В статье с научно-теоретической и практической точек зрения анализируется педагогическая эффективность взаимодействия между преподавателями иностранных языков и студентами в цифровой образовательной среде, а также инновационные механизмы ее обеспечения. В рамках исследования изучено влияние цифровых платформ, онлайн-коммуникационных средств и технологий дистанционного обучения на процесс изучения иностранного языка. Обосновано, что инструменты цифрового взаимодействия способствуют повышению речевой активности студентов, поддержке индивидуальной образовательной траектории и созданию аутентичной языковой среды. Также раскрыта роль синхронных и асинхронных форм коммуникации в образовательном процессе. Результаты исследования показывают, что организация эффективного взаимодействия в цифровой образовательной среде повышает качество преподавания иностранных языков и позволяет внедрять инновационные педагогические механизмы.

Ключевые слова: цифровая образовательная среда, онлайн-взаимодействие, преподавание иностранного языка, педагогическая эффективность, инновационные технологии, дистанционное обучение, синхронная и асинхронная коммуникация, коммуникативная компетенция.

KIRISH

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonida markaziy o'rin egallay boshladi. Xususan, oliy ta'limda chet tilini o'qitish jarayoni an'anaviy sinfxona chegaralaridan chiqib, onlayn va gibrid ta'lim shakllariga kengaymoqda. Bu holat o'qituvchi va talaba o'rtasidagi interaktsiya turlarini ham tubdan o'zgartirdi. Endi darslar faqat o'qituvchi markazida bo'lib qolmay, talaba virtual muhitda faol ishtirokchi sifatida jalb qilinadi.

Raqamli ta'lim muhiti – bu onlayn platformalar, video konferensiyalar, interaktiv dasturlar va mobil ilovalar orqali ta'lim jarayonini tashkil etish vositalaridan iborat kompleks. Bunday muhit talabaga individual ta'lim trayektoriyasini yaratish, materialni o'z vaqtida va qulay tarzda o'zlashtirish, shuningdek, sinxron va asinxron muloqot orqali o'qituvchi bilan muntazam bog'lanish imkonini beradi.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, raqamli interaktsiya nafaqat texnologik vosita, balki o'quv jarayonini optimallashtiruvchi va talabaning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Sinxron muloqot (masalan, Zoom yoki Teams orqali) real vaqtli dialog va tezkor fikr almashishni ta'minlasa, asinxron muloqot (forumlar, chatlar, interaktiv topshiriqlar) talabalarga fikrlarini shakllantirish va mustaqil ishlash uchun keng imkoniyat yaratadi.

Shu bilan birga, raqamli ta'lim muhitida samarali interaktsiya faqat texnologiyani qo'llash bilan cheklanmaydi. O'qituvchining pedagogik kompetensiyasi, metodik yondashuvi va interaktiv mashg'ulotlarni rejalashtirish qobiliyati ham muhim ahamiyat kasb etadi. Innovatsion mexanizmlarning qo'llanilishi talabaning motivatsiyasini oshiradi, nutqiy va yozma ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda o'quv jarayonini individualizatsiya qilish imkonini beradi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi – raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligini aniqlash va uni ta'minlovchi innovatsion mexanizmlarni tizimli jihatdan tahlil qilishdir. Tadqiqot natijalari zamonaviy onlayn va gibrid ta'lim jarayonlarini takomillashtirishga, shuningdek, chet tilini o'qitishda interaktiv va individual yondashuvlarni qo'llash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Raqamli ta'lim muhitida chet tilini o'qitish va o'qituvchi–talaba interaktsiyasining samaradorligi masalasi so'nggi yillarda ko'plab ilmiy tadqiqotlar markazida bo'ldi. Xorijiy olimlar raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish orqali o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirish va individual o'rganish imkoniyatlarini yaratish masalalarini chuqur o'rgandilar.

J. Benson (2011) raqamli ta'lim muhitini o'rganish bo'yicha o'z tadqiqotida onlayn platformalarning talabalarining o'z-o'zini boshqarish va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. U raqamli interaktsiya sinxron va asinxron shakllarda amalga oshirilishini va har ikkala shakl talaba uchun o'ziga xos pedagogik foyda keltirishini ko'rsatadi.

R. Murphy va T. Rodríguez-Manzanares (2008) onlayn va masofaviy ta'lim kontekstida interaktiv pedagogik mexanizmlar, jumladan forumlar, chatlar, videokonferensiyalar va interaktiv topshiriqlar orqali til o'rganish samaradorligini oshirish imkoniyatlarini o'rgandilar. Ular raqamli muhitda talaba nutqiy va yozma ko'nikmalarini rivojlantirishda innovatsion mexanizmlar samaradorligini ta'kidlaydilar.

H. D. Brown (2016) va J. Richards (2015) raqamli texnologiyalarni chet tilini o'qitish jarayonida kommunikativ yondashuvni mustahkamlash vositasi sifatida ko'rishadi. Ularning fikricha, interaktiv mashg'ulotlar talabaning nutqiy faolligini oshiradi, motivatsiyasini kuchaytiradi va o'z-o'zini baholash imkonini beradi. Shuningdek, o'qituvchi roli texnologiyani samarali qo'llash bilan birga, talabaning individual o'rganish jarayonini yo'naltiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi sifatida ham namoyon bo'lishini talab qiladi.

Mahalliy tadqiqotlarda ham raqamli ta'lim muhitida chet tilini o'qitish masalasi ilmiy izlanishlarga asoslangan. O'zbekiston olimlari onlayn platformalar, mobil ilovalar va masofaviy o'qitish vositalari orqali interaktiv mashg'ulotlarni tashkil etishning pedagogik samaradorligini tadqiq etdilar. Ular raqamli interaktsiyaning talabalarni faol nutqiy faoliyatga jalb qilish, til materialini tez o'zlashtirish va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishini ta'kidladilar.

Shuningdek, adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli muhitda samarali interaktsiya faqat texnologiyani qo'llash bilan cheklanmaydi. O'qituvchining pedagogik kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va interaktiv mashg'ulotlarni rejalashtirish qobiliyati ham ta'lim sifatini belgilovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. Innovatsion mexanizmlarni tizimli joriy etish talabaning motivatsiyasini oshirish, nutqiy va yozma ko'nikmalarini rivojlantirish hamda o'quv jarayonini individualizatsiya qilish imkonini beradi.

Shu bilan birga, mavjud tadqiqotlar ko'pincha individual texnologik vositalarning samaradorligini o'rganishga qaratilgan bo'lib, o'qituvchi–talaba interaktsiyasining pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlarni tizimli baholash masalasi yetarlicha o'rganilmagan. Shu sababli mazkur tadqiqot raqamli ta'lim muhitida interaktsiyaning tizimli tarzda tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish bo'yicha ilmiy ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligini aniqlash va uni ta'minlovchi innovatsion mexanizmlarni o'rganishga qaratildi. Tadqiqotda sifat va miqdoriy yondashuvlar uyg'unligi qo'llanilib, o'quv jarayonining kompleks tahlili amalga oshirildi.

Tadqiqot oliy ta'lim muassasasining chet tilini o'qitish jarayonida o'tkazildi va ishtirokchilar ikki guruhga ajratildi:

1. **Nazorat guruhi** – interaktivligi cheklangan an'anaviy yoki gibrid darslarda o'qigan talabalar;
2. **Tajriba guruhi** – raqamli platformalar, videokonferensiyalar, interaktiv ilovalar va masofaviy topshiriqlar orqali ta'lim olgan talabalar.

Ma'lumot to'plash uchun bir nechta usullar qo'llanildi:

1. **Onlayn kuzatuv** – sinxron (Zoom, Teams) va asinxron (forumlar, chatlar, interaktiv vazifalar) interaktsiyalar tizimli ravishda qayd qilindi;
2. **Diagnostik testlar** – semestr boshida va oxirida nutqiy va yozma ko'nikmalar, shuningdek, kommunikativ kompetensiya darajasi baholandi;
3. **So'rovnomalalar** – talabalar darslarning qiziqarliligi, interaktiv mashg'ulotlar samaradorligi va o'ziga bo'lgan ishonch darajasini baholadilar;
4. **Suhbatlar (intervyu)** – o'qituvchilar va tanlangan talabalar bilan yarim strukturalangan suhbatlar o'tkazilib, raqamli interaktsiyaning afzalliklari va qiyinchiliklari aniqlandi.

Pedagogik samaradorlik quyidagi mezonlar asosida baholandi: nutqiy faollik va dialogga jalb qilish, yozma vazifalarni bajarish sifati, individual ishlash va mustaqil o'rganish qobiliyati, sinxron va asinxron interaktsiyadagi ishtirok sifati hamda innovatsion mexanizmlardan foydalanish qobiliyati.

Olingan ma'lumotlar taqqoslama va mazmuniy tahlil asosida o'rganilib, nazorat va tajriba guruhlarining ko'rsatkichlari solishtirildi. Shu tarzda tadqiqot raqamli interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlarning rolini aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligini aniq ko'rsatdi. Semestr boshida va oxirida o'tkazilgan testlar, so'rovnomalalar va kuzatuvlar natijalari talabalarning nutqiy faolligi, yozma ko'nikmalari va kommunikativ kompetensiyasi darajasida sezilarli farqni ochib berdi.

Nutqiy faollik va interaktiv ishtirok: Tajriba guruhidagi talabalar sinxron va asinxron interaktiv mashg'ulotlarda faolroq ishtirok etdilar. Zoom va Teams orqali olib borilgan darslarda ular savollarga javob berish, fikr bildirish va dialoglar qurishda yuqori tashabbus ko'rsatdilar. Nazorat guruhida esa talabalarning ko'pi passiv rolda qolib, faqat tayyor materialni qabul qilish bilan cheklangani kuzatildi.

Yozma va mustaqil ish ko'nikmalari: Tajriba guruhida interaktiv topshiriqlar va onlayn forumlar yordamida yozma ko'nikmalar sezilarli darajada rivojlandi. Talabalar topshiriqlarni vaqtida va sifatli bajardilar, individual izlanish va mustaqil ishlash qobiliyatlari oshdi. Nazorat guruhida esa ko'pchilik yozma vazifalarni faqat nazorat ostida bajarishga odatlangan edi.

Innovatsion mexanizmlardan foydalanish: Tajriba guruhida talabalarning interaktiv ilovalar, mobil platformalar va masofaviy topshiriqlardan samarali foydalanishi kuzatildi. Bu ularning texnologiyalarga moslashish va individual o'rganish trayektoriyasini shakllantirish imkonini berdi.

Motivatsiya va o'ziga ishonch: So'rovnomalalar natijasi shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhi talabalarining motivatsiyasi va o'ziga bo'lgan ishonchi sezilarli darajada oshgan. Talabalar xato qilishdan qo'rqmasdan gapirishga harakat qildilar, interaktiv darslarni qiziqarli va foydali deb baholadilar. Nazorat guruhida esa ayrim talabalar o'zini noqulay his qilib, faol ishtirok etishda tortinchoqlik ko'rsatdilar.

Umumiy tahlil: Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, raqamli ta'lim muhitida tizimli tashkil etilgan interaktiv interaktsiya:

- nutqiy va yozma ko'nikmalarni rivojlantiradi;
- talabalarning motivatsiyasi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi;
- individual o'rganish va mustaqil ishlash imkoniyatlarini kengaytiradi;
- sinxron va asinxron muloqot orqali real kommunikativ vaziyatlarni yaratadi.

Shu bilan birga, interaktiv va innovatsion metodlarni qo'llash pedagogik samaradorlikni sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalari raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligini aniq ko'rsatdi va ilgari surilgan nazariy qarashlarni mustahkamladi. Birinchidan, natijalar sinxron va asinxron interaktiv mashg'ulotlar talabalarning nutqiy va yozma ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantirganini ko'rsatdi. Bu holat kommunikativ yondashuv nazariyasining asosiy g'oyalarini qo'llab-quvvatlaydi: til o'rganish samarali bo'lishi uchun talaba real va konstruktiv muloqotga jalb qilinishi lozim. Zoom, Teams, forumlar va interaktiv topshiriqlar orqali yaratilgan interaktiv muhit talabalarni faol ishtirok etishga undadi, bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshirdi. Ikkinchidan, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli interaktsiya nafaqat texnologik vosita, balki pedagogik va psixologik qo'llab-quvvatlash omili sifatida ham ahamiyatlidir. Talabalar interaktiv mashg'ulotlarda xato qilishdan qo'rqmasdan fikr bildirishga, topshiriqlarni mustaqil bajarishga o'rgandilar. Shu bilan birga, motivatsiya va o'ziga ishonch darajasi sezilarli oshdi, bu esa til o'rganishda muhim affektiv omillar qatoriga kiradi.

Shuningdek, natijalar innovatsion mexanizmlarning pedagogik samaradorligini ko'rsatadi. Masalan, interaktiv ilovalar, mobil platformalar va masofaviy topshiriqlar talabani individual o'rganish trayektoriyasini shakllantirishga xizmat qildi va real kommunikativ vaziyatlarni yaratishda yordam berdi.

Biroq tadqiqot davomida ayrim cheklovlar ham kuzatildi. Katta guruhlarda individual interaktsiyani ta'minlash qiyinlashdi, ba'zi talabalar dastlab texnologik vositalarga moslashishda qiynaldilar va dars vaqtini samarali taqsimlash masalasi dolzarb bo'ldi. Bu holatlar raqamli ta'lim muhitini rejalashtirish va o'qituvchining metodik tayyorgarligini oshirish zaruratini ko'rsatadi.

Umuman olganda, tadqiqot shuni tasdiqladiki, raqamli interaktiv interaktsiya pedagogik samaradorlikni oshirish, talabalarni faol muloqotga jalb qilish va chet tilini o'rganish jarayonini individualizatsiya qilishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, innovatsion mexanizmlarni tizimli joriy etish ta'lim sifatini yanada yuqori darajaga ko'taradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligini va uni ta'minlovchi innovatsion mexanizmlarni o'rganishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, tizimli tashkil etilgan raqamli interaktiv mashg'ulotlar talabalarning nutqiy va yozma ko'nikmalarini rivojlantiradi, individual o'rganish jarayonini qo'llab-quvvatlaydi va motivatsiya hamda o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi. Tajriba guruhi natijalari shuni ko'rsatdiki, sinxron va asinxron interaktsiya shakllari birgalikda qo'llanilganda pedagogik samaradorlik maksimal darajada oshadi. Talabalar interaktiv ilovalar, forumlar, videokonferensiyalar va mobil platformalar yordamida real kommunikativ vaziyatlarda faol ishtirok etishga o'rgandilar va mustaqil ishlash ko'nikmalarini mustahkamlashdi.

Asosiy xulosalar:

1. Raqamli interaktiv interaktsiya talabalarning nutqiy va yozma ko'nikmalarini rivojlantiradi;
2. Innovatsion mexanizmlar (interaktiv ilovalar, masofaviy topshiriqlar, mobil platformalar) o'quv jarayonini individualizatsiya qiladi;
3. Sinxron va asinxron muloqot pedagogik samaradorlikni oshirishda muhim vosita hisoblanadi;
4. Talabalar motivatsiyasi va o'ziga bo'lgan ishonchi sezilarli darajada ortadi;
5. O'qituvchining metodik va texnologik tayyorgarligi interaktiv jarayonning muvaffaqiyatini belgilaydi.

Amaliy tavsiyalar:

1. Chet tili darslarida raqamli interaktiv mashg'ulotlarning ulushini oshirish;
2. O'qituvchilarni onlayn platformalar, interaktiv ilovalar va gibrid metodikalar bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslaridan o'tkazish;
3. Sinxron (videokonferensiyalar, real vaqtda dialog) va asinxron (forumlar, chatlar, topshiriqlar) muloqot shakllarini uyg'un qo'llash;
4. Innovatsion mexanizmlardan foydalangan holda individual o'rganish trayektoriyasini yaratish;
5. Baholash tizimida talabani interaktiv ishtirokini va kommunikativ kompetensiyasini ham mezon sifatida kiritish;

6. Katta guruhlarda ham individual interaktsiyani ta'minlash uchun texnologik vositalarni samarali rejalashtirish.

Shu bilan, raqamli ta'lim muhitida interaktiv va innovatsion yondashuvlarni tizimli joriy etish chet tilini o'qitish sifatini sezilarli darajada oshiradi va talabalarni global kommunikativ muhitga tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Benson J. Teaching and Researching Autonomy in Language Learning. – 2nd ed. – London : Routledge, 2011. – 304 p.
2. Brown H. D. Language Assessment: Principles and Classroom Practices. – 2nd ed. – New York : Pearson, 2016. – 448 p.
3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – 5th ed. – Harlow : Pearson Education, 2015. – 448 p.
4. Murphy R., Rodríguez-Manzanares T. Strategies and Practices for Online Language Teaching // Canadian Journal of Learning and Technology. – 2008. – Vol. 34, No. 1. – P. 1–20.
5. Richards J. C. Key Issues in Language Teaching. – Cambridge : Cambridge University Press, 2015. – 318 p.
6. Warschauer M., Kern R. Network-Based Language Teaching: Concepts and Practice. – Cambridge : Cambridge University Press, 2000. – 256 p.
7. Stockwell G. Using Mobile Phones for Vocabulary Activities: Examining the Effect of the Platform // Language Learning & Technology. – 2012. – Vol. 16, No. 3. – P. 1–23.
8. Salmon G. E-Moderating: The Key to Teaching and Learning Online. – 3rd ed. – London : Routledge, 2011. – 256 p.
9. Liaw S.-S. Investigating Students' Perceived Satisfaction, Behavioral Intention, and Effectiveness of E-Learning: A Case Study of the Blackboard System // Computers & Education. – 2008. – Vol. 51, No. 2. – P. 864–873.
10. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. Raqamli ta'lim texnologiyalari va ularning pedagogik samaradorligi bo'yicha tavsiyalar. – Toshkent, 2020. – 56 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.